

Grzegorz Hadam

Dowództwo Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód,
Elbląg, Polska

DOWÓDZTWO WIELONARODOWEJ DYWIZJI POŁNOCNY-WSCHÓD W SYSTEMIE DOWODZENIA NATO

MULTINATIONAL DIVISION NORTH-EAST IN THE NATO COMMAND SYSTEM

Abstrakt: Sytuacja geopolityczna na świecie zmienia się obecnie bardzo dynamicznie, a w ślad za tym również funkcjonowanie samego NATO, wszystkie te zmiany uwidaczniają zaś, że środkiem ciężkości działań Sojuszu jest flanka wschodnia. Autor w niniejszym opracowaniu wyjaśnia, jak w świetle zmieniających się uwarunkowań ewoluuje podejście NATO do zagrożeń ze Wschodu. Została przybliżona geneza powstania i historia Dowództwa Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód. Nakreślono także jej główne zadania i plany rozwoju jako ważnego elementu w architekturze bezpieczeństwa sojuszu na wschodniej flance NATO. Celem artykułu jest przedstawienie kluczowego znaczenia dowództwa w systemie dowodzenia NATO, szczególnie w obliczu zmieniającej się sytuacji geopolitycznej.

Słowa kluczowe: dowództwo wielonarodowej dywizji, system dowodzenia sojuszu, flanka wschodnia NATO

Abstract: The geopolitical situation in the world is currently changing very dynamically, followed by the functioning of NATO itself, and all these changes make it clear that the center of gravity of the Alliance's activities is the Eastern flank. In this study, the author shows how NATO's approach to threats from the East is evolving in light of the changing circumstances. The genesis of the formation and history of the Multinational Division

Northeast Command is presented. Its main tasks and plans for development as an important element in the alliance's security architecture on NATO's eastern flank are also outlined. The purpose of the article is to present the command's key importance in the NATO command system, especially in the changing geopolitical situation.

Keywords: multinational division command, alliance command system, NATO eastern flank

Uwarunkowania środowiska bezpieczeństwa

Znaczący wzrost negatywnych trendów w międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa został zapoczątkowany przez Federację Rosyjską w marcu 2014 r. nielegalną aneksją ukraińskiego Krymu. Z czasem negatywne tendencje uległy dalszemu pogłębieniu. Dotyczyły one rozwoju sytuacji zarówno na wschodniej flance Sojuszu (utrzymująca się agresywna polityka Rosji), jak i w jego południowej części (m.in. konflikt w Syrii, dalszy rozwój działalności tzw. państwa islamskiego, pogłębianie się niestabilności w innych państwach regionu, np. w Iraku, Jemenie czy Libii). Dla NATO najpoważniejszym wyzwaniem wojskowym pozostawała jednak agresywna polityka Rosji. Nielegalna aneksja Krymu i późniejsza podprogowa agresja (poniżej progu otwartej wojny) we wschodniej Ukrainie uwidoczniły skalę zagrożenia związaną z rosyjskim dążeniem do odbudowania swej mocarstwowej pozycji¹.

Na początku września 2014 r. w walijskim Newport odbył się kolejny Szczyt NATO. Wrogie działania Rosji wobec Ukrainy, a co za tym idzie, zmiana uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa sprawiły, że koniecznością stało się wypracowanie odpowiedzi Sojuszu na zagrożenia płynące ze wschodu. Podjęto wówczas decyzje dotyczące m.in.: reformy Sił Odpowiedzi NATO (*NATO Response Force*, NRF), podniesienia poziomu gotowości i uzupełnienia kard stacjonującego

¹ P. Soloch, P. Pietrzak, *Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37-40, s. 15.

w Szczecinie Dowództwa Wielonarodowego Korpusu Północny–Wschód, a także utworzenia na wschodniej flance Sojuszu jednostek integracyjnych (*NATO Force Integration Unit*, NFIU) przeznaczonych do szybkiego przyjęcia sił wzmocnienia.

Kolejne wzmocnienie wschodniej ściany Sojuszu Północnoatlantyckiego nastąpiło dwa lata później podczas szczytu w 2016 r. w Warszawie. Podjęte wówczas decyzje jednoznacznie wskazywały na zmianę w myśleniu o polityce wmacniania obecności sojuszniczej na wschodniej flance NATO. W ciągu dwóch ostatnich lat sam Sojusz zmienił kierunek swoich działań – od polityki reasekuracji sojuszników uzgodnionej w 2014 r., aż do podjęcia pierwszych kroków mających na celu realne odstraszanie Rosji. W wyniku warszawskich uzgodnień Polska otrzymała istotne wsparcie amerykańskie, polegające na zwiększeniu ich obecności wojskowej na terytorium Rzeczypospolitej. Jednym z ustaleń, które wtedy zapadły, było utworzenie wzmocnionej wysuniętej obecności wojskowej (*enhanced Forward Presence*, eFP) w państwach bałtyckich i Polsce. Miała ona składać się z wielonarodowych, batalionowych grup bojowych tworzonych przez następujące kraje ramowe: Stany Zjednoczone (grupa bojowa w Polsce), Niemcy (grupa bojowa w Litwie), Kanadę (grupa bojowa w Łotwie) i Wielką Brytanię (grupa bojowa w Estonii)².

Decyzja o rozmieszczeniu czterech batalionowych grup bojowych w Polsce i państwach bałtyckich była ważnym krokiem, ale też zaledwie jednym z wielu elementów szerszej strategii odstraszania NATO. Ich utworzenie i rozmieszczenie pociągało za sobą bowiem potrzebę stworzenia dowództwa, które byłoby naturalnym łącznikiem między grupami bojowymi a dowództwem Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie i które mogłyby funkcjonować w ramach zintegrowanego łańcucha dowodzenia NATO. Sojusznicy zaakceptowali polską propozycję dotyczącą stworzenia Dowództwa Wielonarodowej Dywizji Północny–Wschód, przeznaczonej do koordynacji działań grup bojowych eFP (a w razie potrzeby również potencjalnych sił

² J. Gotkowska, P. Szymański, T. Dąbrowski, *NATO na wschodniej flance – nowy paradygmat*, 13 lipca 2023 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-07-13/nato-na-wschodniej-flance-nowy-paradygmat> (dostęp: 22 marca 2024 r.).

wzmocnienia NATO) i łączenia ich z dowództwem Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie.

Rys. 1. Rozmieszczenie grup bojowych eFP na wschodniej flance NATO.

Źródło: *Enhanced Forward Presence (EFP)*, <https://lc.nato.int/operations/enhanced-forward-presence-efp> (dostęp: 29 listopada 2023 r.).

Początki Dowództwa Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód

Formowanie Dowództwa Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód (DWD P-W) rozpoczęło się w kwietniu 2017 r. Głównym wyzwaniem stojącym wówczas przed dowódcą dywizji oraz jego sztabem było osiągnięcie pełnej zdolności operacyjnej (*Full Operational Capabilities, FOC*) zgodnie ze standardami NATO. Zadanie było niełatwe z powodu krótkich terminów wyznaczonych przez Sojusz, a także ze względu na sytuację kadrową i lokacyjną, z którymi musiało mierzyć się dowództwo. Zgodnie z decyzją przełożonych miało ono osiągnąć zdolność operacyjną już w następnym roku, w trakcie ćwiczenia ANAKONDA-18, zaplanowanego na przełom listopada i grudnia 2018 r. Jednocześnie trwały prace nad stworzeniem od podstaw struktury organizacyjnej,

uzupełnieniem lub doszkoleniem kadr do poziomu wymaganego dla komórek NATO, stworzeniem systemów dowodzenia i łączności, a nawet budową docelowej lokalizacji.

Zgodnie z dokumentem „Implementation of Headquarters Multi-national Division North-East” z 22 stycznia 2017 r. nowa struktura musiała spełniać poniższe wymagania:

1. Być wielonarodowa;
2. Przynależać do *NATO Force Structure* (NFS);
3. Posiadać świadomość sytuacyjną adekwatną dla dowództwa połączonego;
4. Być silną i rozpoznawalną strukturą NATO na wschodniej flance;
5. Wzmacniać system dowodzenia (C2) NATO w wyznaczonym obszarze;
6. Być zdolnym do przemieszczania się po całym wyznaczonym obszarze operacji;
7. Być zdolnym do płynnej integracji ze strukturami eNRF w każdych okolicznościach, w obszarze odpowiedzialności Naczelnego Dowódcy Sojuszniczego w Europie (SACEUR-a);
8. Posiadać odpowiednią infrastrukturę, wsparcie logistyczne, statyczny i mobilny system łączności oraz dedykowane elementy ochrony i obrony zgodnie z przewidywanym poziomem gotowości.

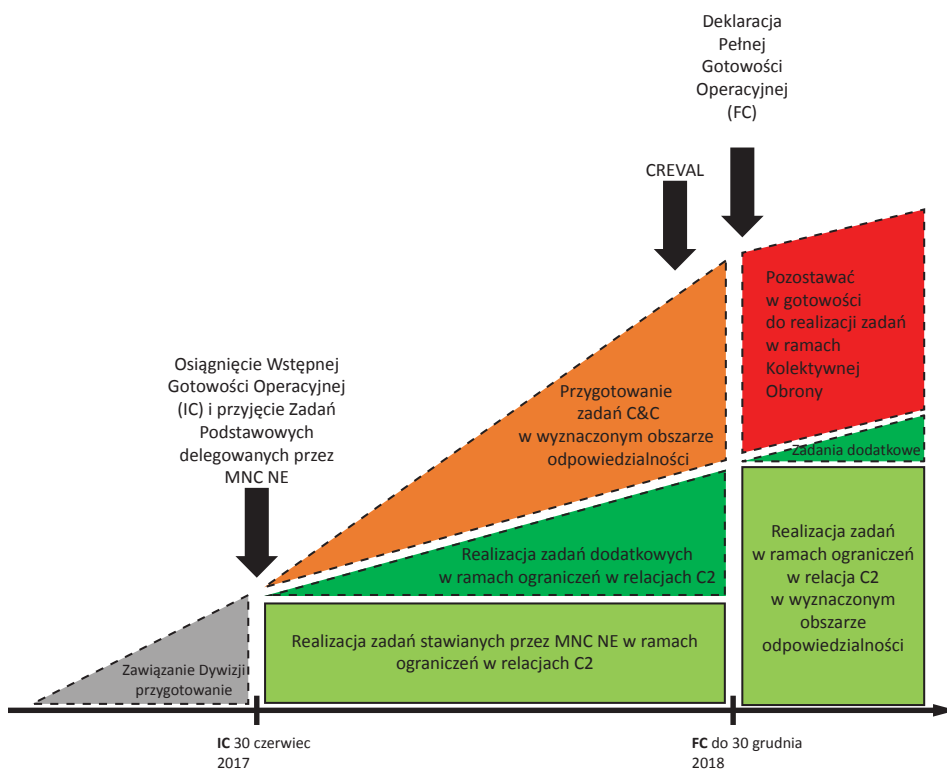
Proces osiągnięcia Pełnej Zdolności Operacyjnej przez DWD P–W został podzielony na dwie fazy:

1. Osiągnięcie Wstępnej Zdolności Operacyjnej (*Initial Operational Capability*, IOC). Na tym poziomie Dowództwo miało być zdolne do koordynowania aktywności eFP w celu budowania sojuszniczych zdolności odstraszania;
2. Osiągnięcie Pełnej Zdolności Operacyjnej (*Full Operational Capability*, FOC). Na tym poziomie Dywizja miała uzyskać zdolność do zbudowania i utrzymania systemu C2 w obszarze swojej odpowiedzialności, wraz ze wszystkimi implikacjami z niej wynikającymi.

Kulminacją osiągnięcia FOC okazało się pomyślne przejście *Combat Readiness Evaluation* (CREVAL), czyli ewaluacji potwierdzającej

zgodność ze standardami NATO. Zadaniem Dywizji było wypracowanie procedur, funkcjonalności oraz systemów wsparcia i informatyki, które spełniały wszystkie kryteria przewidziane dla dywizji i wypełniały wszystkie funkcje operacyjne (rozpoznanie, dowodzenie, zabezpieczenie itd.).

Rys. 2. Budowanie zdolności operacyjnych i przyjmowanie zadań z MNC NE.

Źródło: opracowanie własne.

6 grudnia 2018 r. została potwierdzona Pełna Gotowość Operacyjna dowództwa i zdolność do realizacji stojących przed nim zadań. To właśnie podczas zakończenia ćwiczenia ANAKONDA-18 żołnierze DWD P-W usłyszeli od dowódcy LANDCOM, gen. broni Johna

C. Thomsona III, następujące poświadczenie: „Dowództwo Wielonarodowej Dywizji Południowo-Wschód jest gotowe do działania”³.

Obecna rola, zadania i miejsce dowództwa DWD P-W na wschodniej flance NATO

Działanie DWD P-W jest obecnie ukierunkowane na północno-wschodni obszar Polski z jakże istotnym, szczególnie z perspektywy państw bałtyckich, korytarzem suwalskim, którego utrzymanie jest jednym z głównych zadań DWD P-W. Regionalne ukierunkowanie na konkretny teren działania jest ważnym elementem gotowości dywizji do obrony, które w odróżnieniu od innych jednostek szybkiego reagowania NATO stawia DWD P-W na uprzywilejowanej pozycji. Pozwala to na bardzo szczegółowe zapoznanie się ze specyfiką potencjalnego środowiska walki, począwszy od uwarunkowań politycznych, aż po aspekty terenowe czy pogodowe.

Aby móc realizować swoje podstawowe zadania, dowództwo jest przygotowane do tzw. przyjęcia w podporządkowanie sił odpowiedzi NATO, a następnie integracji z innymi jednostkami i pododdziałami Sojuszu. Jest to możliwe dzięki odpowiednio zaplanowanej strukturze organizacyjnej dowództwa, jego stanowisk dowodzenia, a także specyficznemu sprzętowi, który zapewnia sprawne funkcjonowanie w środowisku międzynarodowym. Przyjęcie w podporządkowanie jest jednak bardzo złożonym procesem. Ze względu na stale zmieniający się charakter działań, a także specyfikę potencjalnych jednostek, które mogą wspierać wschodnią flankę NATO, jego status musi być ciągle monitorowany, analizowany oraz testowany podczas różnych przedsięwzięć szkoleniowych.

Właśnie takim przedsięwzięciem było ćwiczenie Griffin Shock 23-1, które, całkiem zresztą słusznie, było przez wielu traktowane jako kolejny milowy krok zarówno w rozwoju DWD P-W, jak i we wzmocnieniu architektury bezpieczeństwa całej wschodniej flanki NATO.

³ D. Guzenda, *Druga rocznica osiągnięcia pełnej gotowości operacyjnej*, 4 grudnia 2020 r., <https://polska-zbrojna.pl/Mobile/ArticleShow/32966> (dostęp: 22 marca 2024 r.).

Ćwiczenie odbywało się w dn. 8–26 maja 2023 r. na poligonie wojskowym w Bemowie Piskim, znajdującym się w północno-wschodniej Polsce. Miało na celu pokazanie, w jaki sposób Stany Zjednoczone (jako państwo ramowe) są w stanie szybko zwiększać liczebność grupy bojowej w Polsce z rozmiaru batalionu do poziomu brygady. Znaczącym był fakt, że właśnie podczas Griffin Shock 23-1 po raz pierwszy w historii NATO dowódca wielonarodowej dywizji NATO (w tym przypadku Dowódca Wielonarodowej Dywizji Północny–Wschód) przejął dowodzenie nad amerykańskim 2. Pułkiem Kawalerii. Samo ćwiczenie zaś okazało się sukcesem i wysłało jasny sygnał, że Sojusz jest bardziej zjednoczony i lepiej przygotowany do wspólnego działania niż kiedykolwiek wcześniej⁴.

Kluczowym elementem ćwiczeń była interoperacyjność, która jest definiowana przez NATO jako „umiejętność wspólnego działania w celu efektywnego i wydajnego realizowania taktycznych, operacyjnych i strategicznych celów sojuszniczych”⁵. Ten aspekt był szczególnie istotny, ponieważ w stosunkowo krótkim czasie Dowództwo Wielonarodowej Dywizji Północny–Wschód musiało z wielonarodowego zespołu stworzyć jednorodny, sprawnie funkcjonujący oddział. DWD P–W i 2. Pułk Kawalerii Armii Stanów Zjednoczonych to jednostki, które – choć nigdy wcześniej nie miały okazji ze sobą współpracować – w ramach ćwiczenia musiały zintegrować się i działać pod jednym dowództwem. Jak zawsze w takich przypadkach i tutaj pojawiły się wyzwania, z którymi musieli zmierzyć się wszyscy uczestnicy ćwiczenia.

Nie były one jednak niepokojącym sygnałem, gdyż osiągnięcie pełnej zgodności we wszystkich obszarach (technicznym, proceduralnym, osobowym i informacyjnym) jest niezmiernie kompleksowym procesem, szczególnie na poziomie taktycznym, gdzie ilość i częstotliwość interakcji międzyludzkich jest bardzo duża. Ponadto pewne różnice sprzętowe i niedostępność zasobów będą zawsze

⁴ *News Release: U.S. and NATO troops execute combined exercise to expand Battle Group in Poland, U.S. Army Europe and Africa*, 11 maja 2023 r., <https://www.europeafrica.army.mil/ArticleViewPressRelease/Article/3399124/> (dostęp: 27 marca 2024 r.).

⁵ *Interoperability: connecting forces*, North Atlantic Treaty Organization, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84112.htm (dostęp: 27 marca 2024 r.).

występować, a w tych przypadkach potrzebny jest czas na ich dostosowanie, podobnie jak samo zapoznanie się z kontrpartnerami w ramach działania. Pomimo tego żadne ze wspomnianych wyzwań nie stanowiło istotnego problemu i nie miało negatywnego wpływu na realizację zadań podczas ćwiczenia.

Reasumując, oprócz zadań dotyczących zdolności do działania jednym z ważniejszych celów DWD P-W na czas pokoju jest dowodzenie jednostkami wchodzącymi w skład wzmocnienia wysuniętej flanki NATO, którą tworzą dowództwa polskiej 15. Brygady Zmechanizowanej i litewskiej Brygady Żelazny Wilk oraz podporządkowane im batalionowe grupy bojowe pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych oraz Niemiec. Ich zadaniem jest wzmocnienie kluczowego terenu, jakim jest korytarz suwalski, a także odstraszenie potencjalnego przeciwnika samą swoją obecnością, udowadniając, że NATO jednomyślnie i poważnie traktuje obronę wspólnych granic.

Współczesny kontekst i plan rozwoju Dowództwa Wielonarodowej Dywizji Północny-Wschód

W dzisiejszym świecie, w którym operacje wojskowe stają się coraz bardziej złożone i zintegrowane, kluczowa jest zdolność do efektywnego zarządzania informacją. W tym kontekście Wielonarodowa Dywizja Północny-Wschód wyróżnia się jako jednostka o wyjątkowych zdolnościach. Posiada możliwości do zarządzania szeroko pojętym systemem łączności i informatyki, zarówno w części stacjonarnej (static CIS), jak i polowej (deployable CIS). Dzięki nim jest w stanie efektywnie koordynować operacje i wymianę informacji nie tylko w warunkach stacjonarnych, lecz także podczas dynamicznych misji czy ćwiczeń w terenie.

To, co czyni tę jednostkę wyjątkową, to przede wszystkim wieloletnie doświadczenie zdobyte podczas współpracy z krajami sojusznicznymi. Dzięki takim połączeniom dywizja opracowała efektywny system zarządzania usługami łączności i informatyki oparty na koncepcji FMN (*Federated Mission Networking*), której głównym

założeniem jest możliwość wymiany informacji w środowisku koalicyjnym. Ich skuteczny przepływ pozwala krajom Sojuszu na posiadanie wspólnej świadomości sytuacyjnej, a ta z kolei umożliwia szybsze i bardziej kompleksowe podejmowanie wszelkich decyzji.

Co więcej, Dywizja nieustannie wdraża innowacyjne technologie. Przykładem może być system STARLINK czy wykorzystanie szerokopasmowych radiostacji HARRIS (do transmisji danych do klauzuli NATO SECRET w mobilnych stanowiskach dowodzenia). Te rozwiązania znacząco zwiększyły zdolności komunikacyjne Dywizji i umożliwiły budowanie aktualnego obrazowania pola walki. Jest to szczególnie istotne w przypadku operacji lub ćwiczeń, gdy dostęp do tradycyjnej infrastruktury łączności i informatyki może być ograniczony.

Wspominane innowacje to kolejne przykłady wzmacniania współpracy międzynarodowej i podnoszenia poziomu bezpieczeństwa operacji. Koncepcja rozproszonych stanowisk dowodzenia w kontekście budowania i zwiększania zdolności operacyjnych stanowi jeden z kluczowych celów dowództwa na przyszłość. Niewidoczne wizualnie i elektromagnetycznie, w pełni interoperacyjne stanowiska dowodzenia, rozmieszczone w różnych lokalizacjach, to klucz do zwiększenia odporności na ataki, zapewnienia ciągłości dowodzenia nawet w trudnych warunkach czy podnoszenia elastyczności i skuteczności operacji wojskowych. Widać wyraźnie, że Wielonarodowa Dywizja Północny–Wschód idzie z duchem czasu, adaptuje się do nowych technologii i koncepcji, dzięki czemu może realizować swoje operacje na najwyższym poziomie i jak najskuteczniej.

Choć czasy się zmieniają, rola Dywizji pozostaje taka sama. DWD P–W jest i ma w przyszłości być gotowa do integracji i dowodzenia jednostkami wydzielonymi do obrony przydzielonego jej rejonu. Jest także kluczowym elementem architektury bezpieczeństwa wschodniej flanki NATO i powinna być postrzegana przez każdy kraj członkowski jako jej nieodłączna część. Jak podkreśla motto Dywizji – „Facta non verba” – czyny znaczą więcej niż jakiegokolwiek słowa i deklaracje. W NATO te działania odbywają się wspólnie i to właśnie ta wspólnota decyduje o naszej sile.

W trakcie powstawania niniejszego artykułu, w dn. 14 marca 2024 r. odbyło się uroczyste zakończenie ćwiczenia pk. Loyal Leda 24, a tym samym zakończenie procesu certyfikacji Dowództwa Wielonarodowej Dywizji Południowy-Wschód, co oznacza potwierdzenie jego pełnej gotowości operacyjnej. Doskonały wynik, z jakim dowództwo zaliczyło certyfikację, to dowód na jego gotowość do stawienia czoła wszelkim wyzwaniom. Na podkreślenie zasługuje ponadto fakt, że był to najlepszy wynik osiągnięty przez certyfikowane dowództwa NATO na przestrzeni ostatnich lat.

Bibliografia

References List

- Bhattacharjee D. i in., *Gearing up for the 21st century space race*, <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3286062.3286079> (dostęp: 15 stycznia 2023 r.).
- Bulk A., *Federated Mission Networking (FMN)*, <https://vovklic.nl/intercom/2017/1/25.pdf> (dostęp: 12 grudnia 2023 r.).
- Gotkowska J., Szymański P., Dąborowski T., *NATO na wschodniej flance – nowy paradygmat*, 13 lipca 2023 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-07-13/nato-na-wschodniej-flance-nowy-paradygmat> (dostęp: 20 lutego 2024 r.).
- Guzenda D., *Druga rocznica osiągnięcia pełnej gotowości operacyjnej*, 4 grudnia 2020 r., <https://polska-zbrojna.pl/Mobile/ArticleShow/32966> (dostęp: 22 marca 2024 r.).
- News Release: U.S. and NATO troops execute combined exercise to expand Battle Group in Poland, U.S. Army Europe and Africa*, 11 maja 2023 r., <https://www.europeafrica.army.mil/ArticleViewPressRelease/Article/3399124/> (dostęp: 27 marca 2024 r.).
- Przekraczając granicę interoperacyjności*, 1 sierpnia 2023 r., <https://mndne.wp.mil.pl/pl/articles6-aktualnosci/2023-08-01v-przekraczajac-granice-interoperacyjnosci/> (dostęp: 15 stycznia 2024 r.).

Grzegorz Hadam

Soloch P., Pietrzak P., *Szczyt NATO w Warszawie: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2016, nr 37–40.

UkraineX: How Elon Musk’s space satellites changed the war on the ground, 8 czerwca 2022 r., <https://www.politico.eu/article/elon-musk-ukraine-starlink/> (dostęp: 15 stycznia 2023 r.).

Copyright (c) 2024 Grzegorz Hadam

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share-Alike 4.0 International License.